

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/II.

Izbaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48. — Za člane izvod po 1-10 Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Izdajalec v delavskih vrstah!

V delavskem taboru je sovražnik. Vsak dan vrši izdajstva. Vrši izdajstva, ko mirno gleda ob strani, kako se ostali trudijo za boljše življenje delavskega razreda, za boljši kosček kruha in svetlejši žarek svobode, za več radosti, a manj bridkosti proletarca.

To izdajstvo vrši neorganizirani delavec. Zanj se borijo in skrbijo drugi. Ni mu treba nobenih žrtv, nobenih prispevkov, a še manj boja in napora. Trudite se za me drugi! Sadove, ki jih žanjete z vašo pridnostjo in vašimi organizacijami, žanjem tudi jaz. Kar sejete vi, raste in zori tudi zame. Kadar je delavčeva miza obložena s priboljški, sem priboljška deležen tudi jaz. Drugim delo in trud, meni pa sadove. Tako misli neorganizirani. — To je tatvina tuje lastnine, tatvina delavskih pravic.

To je egoizem in zločin nad solidarnostjo delavskega razreda, je golo ropanje tuje lastnine in ne priča niti o proletarskem prepričanju, a še manj o požrtvovalnosti. Poleg tega je tako ravnanje figarško. Neorganizirani, ki tako misli in ravna, je hijena na proletarskem bojišču. Poželjivo preži na pridobitve delavskega gibanja, izmika se delu v organizacijah in mesto, da žrtvuje prispevke organizaciji, nosi svoj zaslužek v beznice.

Ali niso taki ljudje v pravem pomenu besede vredni obžalovanja in zaničevanja? Med drugimi sloji se »čakavcev« izogibajo. Ni pa tako pri delavstvu. Neorganizirani bi moral biti preziran, zaničevan in veljati za ničvredneža. Značilno: svetovna vojna, ki je uničila vse moralne pridobitve človeštva, ki je poboje in tatvine napravila za častno delo, še danes priča o moralnem nazadovanju; še vedno ni končano njeno moralno zastrupljenje vseh ljudskih stanov in še danes kvarno vpliva na moralo mnogih delavcev. Tako opažamo, da si je nekoč redkokedaj kdo upal na delavskih zborovanjih godrnjati, ne da bi v boju sodeloval. Danes svobodno daje »dobre nauke«. Mnogi ga mirno poslušajo, nekateri mu celo pritrjujejo, ako v surovem tonu napada organizacijo ali njene zaupnike in s tem opravičujejo svoj indiferentizem. Člani organizacije dobro vedo, da je nesmiselno napadati organizacijo, a ne sodelovati, a pritrjujejo kljub temu praznemu besedičenju, ne da bi pomislili, da more škodovati to le njim. Brez odpora dovolijo svojo lastno organizacijo blatiti. Često se zgodi, da stopijo s takimi izdajicami v isto vrsto zato, ker so imeli pogum, da so predrzno oklevetali organizacijo in njeno vodstvo, ker je pri gibanju ali zahtevah premalo pridobila, čeprav so ravno neorganizirani moč organizacije zmanjšali in s tem škodovali sami sebi, da uspehi organizacije niso bili večji. Tudi če to prezremo, taki paraziti nimajo prav nobene moralne pravice, zahtevati od organizacije nekaj, k čemer niso ničesar pridali, a še manj doprinesli kako žrtev. Toda oni so predrzni: zahtevajo sadove, ki so jih želi drugi in se zgražajo, ako žetev ni bila bogata in obilna.

In taki ljudje dobe še zaslonbo. Gotovo, svetovna vojna je človeštvo moralno najbolj ugonobila. Ne loči se več slabega od dobrega. Toda ali ne bi bil že čas, da se vsaj organizirani delavci osvobodijo te more, se oprimejo dela in si postavijo in utrdijo stare temelje in ustvarijo stare strokovne organizacije in se jih oklenejo s tisto ljubeznijo, kakor nekdanj?

Zadnji čas je, da se to zgodi. Kdor ni z nami, je naš nasprotnik, pa naj nosi frak ali pa zamazano delovno obleko. Delavec, ki pobaše sadove organizacije, ne da bi doprinesel najmanj za okrepitev organizacije, je tat pravic organiziranega delavstva. Kot takega naj ga organizirano delavstvo tudi smatra. On je preziranja vreden tudi zato, ker se svoje tatvine zaveda.

Pokažite tem parazitom vrata, ko bodo hoteli na delavskih zborovanjih klevetati. Tudi v zasebnem življenju se izogibajte občevanja z njimi. Oni so izdajalci vaših interesov, talovi sadov vašega dela in cokolj vašega gospodarskega napredovanja.

Nazaj k staremu, zdravemu, moralnemu pojmovanju strokovnih organizacij! Kdor ni z nami, je proti nam! Sovražnik v lastnem taboru je najnevarnejši. Kdor je njegov prijatelj, ali z njim občuje, podpira sovražnika, greši na izdajstvu lastnega razreda, je njegov lastni sovražnik. In zaslužen bojkotiranje, ki zadene hijene gospodarskega boja, zadene tudi njih! Ne prizanašajte ne izdajalcem, niti njih zavaznikom.

To je bilo nekdanj naziranje v strokovnem gibanju. Tako je delavstvo ravnalo nekdanj! Ravnajmo zopet tako!

Predstraže, naprej!

Za ohranitev osemurnega delovnika!
Za nedeljski počitek!
Proti nočnemu delu v pekarnah!
Za zaščito delavskih zaupnikov!
Za pravično zavarovanje rudarjev!
Za starostno zavarovanje delavcev!
Za zavarovanje kmečkih delavcev!
Proti krivičnemu obdavčenju delavstva!
Za ureditev delovnega razmerja monopolcev in železničarjev!
Za ukrepe proti brezposelnosti!
Za ukrepe proti stanovanjski bedi!

Za eksistenčni minimum!
Za moč in ugled delavskih organizacij!

Izdajalec je:

Kdor obupuje!
Kdor čaka ob strani!
Kdor pušča izkraveti druge!
Kdor prenaša robstvo kot topa živina!
Kdor strelja v naše, kadar strelja vanje njegov

gospod!
Izdajalci so slabši kot sovražniki! Poučite o tem nevedne! Vračajte z zaničevanjem trdovratnim! Predstraže, naprej! V vaših srcih je usoda! V vaših srcih je zmaga!

Polemika.

Neki listič nam očita kapitalistično sorodstvo, zato, ker smo povedali v zadnjem »Delavcu«, kakšne so po svetu razmere na premogovnem trgu. Mi smo povzeli ta poročila po glasilih rudarskih organizacij drugih narodov, ki vedo, da nobena resnica ne škoduje, pač pa vsaka laž. To naj si ta listič zapomni. In naj se ne laže več, da mi ne zapišemo nobene besede o gospodarstvu naše Trboveljske. Le naj si prebere naš s številkami podprt članek: »Izkoriščanje delovne sile v rudnikih Jugoslavije«, ki smo ga lani priobčili. Ta članek smo poslali še vsem meščanskim časopisom! Ne »Jutro«, ne »Narod«, ne »Slovenec« ga niso priobčili, — zato, ker so bile naše številke resnične in nevarne; samo »Narodni dnevnik« si ga je upal ponatisniti. Tako smo delali in tako bomo, če bog da, še delali, pa če bo to komu prav ali ne. Za našim listom stoji enotna rudarska strokovna organizacija. Ta organizacija in nje zaupniki niso kapitalistično sorodstvo. Naš list pa ni ničesar drugrega, kot glasilo te organizacije in celokupnega rudarskega delavstva, ki za njo stoji. Sicer pa vzemite na znanje: Mi polemiziramo zelo neradi s časopisi, ki vsaj pravično, da so delavski. Zato vam bomo povedali enkrat za vselej: Časi so težki. Treba je odbijati v skrajni obrambi navale reakcije in kapitalizma. Treba je zbirati razdrobljene sile proletariata in pripravljati nove zmage, — ni pa treba kaosa še večati in vlivati novega strupa med delavstvo. Mi smo se posvetili z vsemi svojimi silami ustvarjajočemu delu in naše delo ni brez uspehov. Delavstvo se zbira, jači in vidno si kujemo novo orožje za boljše dni. Pisarji zgoraj omenjenega lističa naj pri tem pomagajo in dobrodošli bodo delavstvu, kakor je dobro došel vsak, kdor pošteno gradi. Kdor pa v enomer laže in razbija, tega bomo vprašali: V čigavo korist delaš to?

Pred vojno so vsi fabrikanti raznašali laži o dr. Adlerjevih milijonih, ker so hoteli očrniti moža, ki je delavstvu koristil, ker mu je ustvarjal mogočne organizacije, ki so danes najjačja politična

sila nove Avstrije! Delavstvo pa se ni dalo begati, ampak je lažnjivcem reklo: Vi znate lagati! — Mi pa se držimo enega merila, ki je enostavno in ki ga vsi razumemo: Po delih sodimo ljudi! Kdor zbira delavske sile v enotne organizacije, ta ne more biti naš sovražnik. Kdor pa nas razdvaja, kdor obrekuje naše, nasprotnika pa pušča pri miru, — ta je zapeljan revež ali brezvesten politik, ki misli, da se leze v delavskem pokretu po takih stolicah navzgor.

Taki politikanti so poseben povojni tip, kuga, pod katero ravno delavstvo največ trpi, ker je v svoji skrajni bedi prelahkoverno. Pisec teh vrstic je z enim takih tipov govoril; bil je to človek, ki je igral svoj čas tudi v Trbovljah veliko vlogo in ta je razlagal politiko takole:

Dve politiki sta. Ena je politika tistih, ki hočejo priti do korit, druga je politika tistih, ki so pri koritu. Kdor hoče priti do korita, mora čez vse zmerjati in vse obljublja.

Ako je ljudem mesec na potu, jim mora obljubiti politik, da ga bo zbil s palico z nebes, ako pride h koritu. Resnice pa jim ne sme nikoli povedati.

In vprašali smo: kaj če tak človek potem do korita pride? In on je odgovoril: Potem naj je, kolikor more. Če mu še kaj časa ostane, naj dela tako, kot se mu zdi prav; čez vse, kar je prej obljubljal, pa se naj iz sreca nasmeji . . .

Dolga vrsta takih politikov je — od Radića do raznih Furlanov in Štefanovičev. Tudi mož, ki stoji zapisan na uvodnem članku lističa, ki bere nam levite, je prišel v delavski pokret v tej družbi.

Upamo pa, da ga bo še izučilo, da politični pustolovci tudi med delavstvom ne bodo uganjali trajno svojih orgij in gradili svoje politične cerkve na smrad laži in drzkega varanja. Kdor se v tem metežu laži začasno ne spozna, ta naj se vpraša: Kdo dela za jačanje proletarskih organizacij? Kdo stoji z nami v naših dnevnih borbah? Po tem sodite prijatelje in sovražnike!

Davek na telesne delavce.

Naša protestna akcija je gospoda finančnega ministra in gospode poslance vendarle nekoliko zglobala.

Poslanec dr. Gosar je vložil v skupščini nujni predlog, naj se ta davek ukine. Ta predlog je bil sprejet, predkazan finančnemu odseku, kjer spi doselej spanje pravičnega.

Nove dvanajstine pa uveljavljajo davek še za naprej. Celo o ministru Žerjavu se nam poroča, da se je trudil prepričati finančnega ministra, da bi bilo bolje, če bi tega davka ne bilo. A minister Stojadinović se za svoje volilce očitno nič ne boji, zato se prijazno smehlja, k večjemu še kaj obljubi, — koncem koncev pa ostaja pri svojem, zlasti ker mu meščanski gospodje poslanci ne povedo, kje naj najde drugje kritja, ako naj ta davek odpravi. Finančni minister je na vse intervencije obljubljal, da bo sedanji pravilnik za pobiranje

tega davka ukinil in izdelal nov pravilnik, ki bo davek za delavstvo olajšal. Čakali smo, upali in dvomili. Te dni čitamo v časopisju, da je sklical generalni direktor neposrednih davkov v Beogradu neko enketo, ki naj bi o tem razpravljala.

Na tej enketi je gospod generalni direktor milostno privolil, da je pripravljen predelati pravilnik tako, da bodo davka oproščeni — vajenci in delavci pod 18 let! Mi se za to milost lepo zahvaljujemo. Gospod generalni direktor in vsi višji gospodje, ki stoje za njim, pa naj vedo:

Če so urejeni direktni davki tako, da odpade na vsakega državljana po 330 Din na glavo, na vsakega v industriji in obrti zaposlenega delavca pa po 380 Din, je to vnebovpljoča krivica in kričeč dokaz barbarske finančne politike!

Delavstvo prenaša z gnevom to krivico in čaka dan obračuna.

Velike slavnosti v Ljubljani.

Letos poteče 30 let, odkar so si ljubljanski mizarji ustanovili svojo prvo strokovno organizacijo. To je jubilej, ki ga more proslaviti le malokatera delavska organizacija v naši državi.

Zato je razumljivo, da se bo vršila ta proslava v zvezi z večjo slavnostjo.

Proslava se bo vršila v zvezi z razvitjem prapora podružnice Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani

dne 1. in 2. avgusta.

Slavnost, na katero so vabljene vse delavske organizacije, bodo tvorile sledeče prireditve:

Na predvečer, dne 1. avgusta

se bo vršil ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela »Union«

VELIK KONCERT

delavskih pevskih društev. Sodelovali bodo sledeči zbori: iz Ljubljane: Delavsko glasbeno društvo, Delavsko pevsko društvo »Cankar« in pevski odsek »Grafika«, iz Zagreba: Radniško pjevačko društvo

»Jednakost«, iz Jesenic: Delavsko pevsko društvo »Sava«, iz Dobrave: Delavsko pevsko društvo »Vintgar«, iz Kamnika: Pevsko društvo »Solidarnost«, iz Celja: Delavsko pevsko društvo »Naprej« in iz Hrastnika: Pevski odsek »Svoboda«. Skupaj bo torej na koncertu nastopilo 9 delavskih pevskih zborov, ki štejejo skupno nad 230 pevcev.

Po koncertu se bo vršil na vrtni restauraciji »Uniona« prijateljski večer pevcev in pa konferenca zastopnikov pevskih društev.

Na dan 2. avgusta

bo v jutranjih urah sprejemanje gostov na glavnem kolodvoru. Med sprejemanjem gostov se bo vršil v prostorih kolodvorske restauracije

koncert jeseniške kovinarske godbe.

Ob pol 10. uri dopoldne (po prihodu zadnjega vlaka) odhod z godbo na čelu po Resljevi cesti, Kopitarjevi ulici pred Mestni dom, kjer se bo vršilo

RAZVITJE PRAPORA

s slavnostnimi govori in z zabijanjem spominskih žebčev.

Po razviti

obhod po mestu

z godbo in prapori na čelu po sledečih ulicah:

Pred škofijo, po Stritarjevi in Prešernovi ulici, Dunajski in Gosposvetki cesti. Pred Velesejmom je razhod. Po razhodu kosilo.

Popoldne se bo vršila v vseh prostorih in na senčnatem vrtu hotela »Pivoli«

velika ljudska veselica

z bogatim sporedom: srečolov, ples, šaljiva pošta, nastopi pevskih zborov in sviranje kovinarske godbe iz Jesenic in godbe »Svoboda« iz Most. Vstopnina na veselico je Din 5.— za osebo, otroci v spremstvu staršev so vstopnine prosti.

Zunanji gostom je dovoljena z odlokom državne direkcije polovična vožnja.

Na slavnost se vabijo vse delavske organizacije, naj se udeležijo prireditve s svojimi društvenimi prapori.

Na delo vsi in vse, da ta delavski praznik proslavimo res dostojno in veličastno!

Volitve v bratovsko skladnico v Trbovljah.

Pri nas se vsled odpora delavstva novi odbor bratovskih skladnic dosedaj ni mogel konstituirati po novem pravilniku.

Za nedeljo, dne 12. t. m. je bil sklican ponovno občni zbor Bratovske skladnice. Rudarsko glavarstvo je zagrozilo, da bo postopalo v slučaju, da bi delavski delegati pri volitvah zopet ne hoteli sodelovati, po § 34 novega pravilnika. To se pravi, da bo v tem slučaju rudarsko glavarstvo delavsko delegacijo samo imenovalo.

O nastalem položaju je razpravljaj najprej odbor zveze rudarskih delavcev, končno pa je sklenilo o tem celokupno delavstvo, zbrano v Delavskem domu na velikem shodu. Shoda se je udeležil tudi zastopnik Delavske zbornice.

Tako v organizaciji, kakor na shodu je prevladalo mnenje, da ni razloga, da bi se delavstvo teh volitev udeležilo.

Ker ima novi pravilnik toliko hib, da ga v sedanjih obliki sploh ni mogoče izvajati, naj se ga najprej popravi, potem pa naj začne izvajati organizacijo po novem pravilniku.

Delavstvo ni moglo razumeti, zakaj naj izroči Bratovsko skladnico popolnoma pod vpliv Trboveljske premogokopne družbe še prej, predno je Bratovska skladnica v stanu izpolnjevati obveznosti, katere ji nalaga novi pravilnik. Zato je sklenilo, da pri tem ne bo prostovoljno sodelovalo: Ako pa se bo rabila sila in se bo vpostavil komisariat, bo delavstvo s silo računalo.

Ako bi bili na ta način tudi naši sodruzi v odbor postavljeni, bodo nadaljevali borbo za izpremembo v tem odboru.

Na shodu z dne 12. t. m. je bila sprejeta sledeča resolucija:

Resolucija.

Člani trboveljske Bratovske skladnice na javnem shodu dne 10. julija t. l. v Delavskem domu v Trbovljah ugotavljajo po zaslišanju poročil:

1. Delavstvo stoji slej ko prej na stališču, da se reši vprašanje pravilnika Bratovske skladnice v smislu sporazumnih sklepov, storjenih med zainteresi, na enketi dne 1. aprila t. l. v Ljubljani.

2. Ker še ni v tem smislu do danes vprašanje pravilnika rešeno, vsled tega tudi ne more dopustiti, da se izvoli na izrednem občnem zboru, dne 12. julija t. l. nov krajevni odbor po določenih novega pravilnika, ker še ta nima zakonite veljave.

3. Iz ozirov na navedena dejstva so zastopniki delavcev po svoji odgovornosti primorani, da volitve v posamezne zastoje v Bratovski skladnici abstinirajo do tedaj, da se izvrši sprememba pravilnika, ter vztrajajo na tem, da vrši vse funkcije v zastopih Bratovske skladnice dosedanje predsedništvo do definitivne, zakonite ureditve zavarovanja rudarjev, ter vztrajajo na sklepu zadnjega rednega občnega zbora z dne 26. aprila 1925.

Trbovlje, dne 10. julija 1925.

Predsednik shoda:

Ivan Krušič l. r.

Zapisnikar shoda:

Franc Kuder l. r.

Mlin za mletje človeških kosti!

Marsikdo se bo temu naslovu čudil, a vendar je v resnici grozen. Kapitalistični sistem si je tekom časa z denarjem osvojil vso moderno tehniko in vedo za uporabo pri dosegu čim večjega dobička. Človek je pri tem postal takorekoč neposredno bitje v službi stroja in moderne tehnike. Tukaj se je vse izpopolnilo in se še izpopolnjuje za dosego najvišjega efekta stroja. A za varstvo delavca pri stroju se malokdo zmeni. Akoravno je mogoče tozadevna zaščita kje na papirju, se praktično nikjer zadostno ne upošteva, zakaj interesi in dobički kapitala so več vredni, kakor pa boro življenjske delavca. Tako vidimo, da se tem bolj množe žrtve dela, čimbolj se moderna industrija razvija.

Tako smo že pred vojno označili vsa ona industrijska podjetja, katerim so zmlete človeške kosti prinašale največ dobička, »mlin za mletje človeških kosti. Na primer v Avstriji »Donawitzer«-Menschenknochenmühle ali pa Menschenuntergangs-Zeche »Neumühl« v Nemčiji.

Pri nas v Jugoslaviji si je priborila to častno ime Trboveljska premog. družba, ki si najbrže predstavlja, da bo dobila prvo Nobelovo nagrado za uničevanje ubogih človeških življenj. Kajti ona dobro ve, da so nizke plače, brezmejno šikaniranje ter gonja za čim večjo produkcijo in poleg vsega tega popolno zanemarjanje varnostnih naprav pri delu, tista sredstva, s katerimi se nadležno in izčrpno delavsko življenje ugasne.

Tako vidimo, da se dan za dnem dogajajo smrtne nesreče v revirih Trboveljske premogokopne družbe; komaj pokopljejo enega delavca, ali pa dva polomljena ostaneta, že se zopet javlja v Zagorju nesreča štirih mladih žensk, večinoma mater, katere so menda zaradi tega deloma morale žrtvovati svoje mlado življenje, ker še zakon o zaščiti delavcev, ki prepoveduje nočno delo žensk, ni prišel do očeš in ušes raznim rudarskim svetnikom, da ne govorim tukaj o predstavnikih Trbov. premog. družbe, osobito onih, kateri bodo letos v Parizu in drugih mestih, rezali samo kupone po 30 Din od delnic v znesku približno 20 milijonov dinarjev, ter se še delili z 36 milijonskim vidnim čistim dobičkom. Tako se vrta kolo časa naprej; kapitalistični mlini meljejo človeške kosti in telesa, zato da se iz njih krvi ustvarja zlato tele, okoli katerega plešejo gg. kapitalisti — okrog Trboveljske družbe — blazni ples s svojimi p... Vi črni trpini pa, ki ustvarjate to zlato tele in nosite svoje kosti v ta prokleti mlin Trboveljske družbe, s pr e g l e j t e in to tako, da se bo kolo časa zasuknilo, da bodo mleli ti mlini kosti onih, kateri danes z Vašo krvjo strižejo zamazane kupone, da boste Vi enkrat rezali kupone v prid cele človeške družbe in bo ta moderna tehnika in veda služila zaščiti vašega zdravja in življenja ter koristi cele družbe. S tem trenutkom bodo tudi mlini za mletje človeških kosti ponehali.

Delavska zbornica za Slovenijo o vprašanju brezposelnosti.

(Konec.)

b) Sodba o obsegu in glavnem vzroku brezposelnosti.

Vsi pojavi, ki smo jih opazovali zgoraj, ne omogočajo sklepa na obseg brezposelnosti in deloma celo motijo.

Bolj zanesljivo se da sklepati na obseg brezposelnosti, ako obrnemo svojo pozornost glavnemu vzroku krize na delovnem trgu.

Ta kriza prihaja, kakor smo dejali že zgoraj, v glavnem odtod, da število delovnih rok stalno narašča, med tem ko ostaja število za delo prostih mest zadnja leta na konstantni višini, in se tudi v prejšnjih letih ni dovolj dvignilo, — a se na drugi strani tudi ne skrbi za dovoljen odtok prebivalstva.

V Sloveniji znaša letni prirastek rojstev nad smrtnimi slučajih okrog 10.000. To pomeni, da bi se povišalo število za delo sposobnih pod pogojem, da bi se prebivalstvo ne izseljevalo, vsako leto za 5600 oseb, kar bi pomenilo od leta 1910 do leta 1925 prirastek v višini 84.000 pridobitno zaposlenih. To število je zmanjšati s številom v vojni padlih, ki ga cenimo za slovensko ozemlje na 30.000 in za pasivni saldo števila izseljencev.

Ker se je zvišalo število v obrti in industriji na novo zaposlenih le za 10.000 oseb, bi moral znašati pasivni izselitveni saldo iz slovenskega ozemlja 35.000. Po raznih znakih se more soditi, da izselitvena bilanca od leta 1920 ni mogla biti pasivna in da od leta 1920 do leta 1925 ni mogla niti daleč doseči zgornje višine pasivnosti.

Zato je cenitev, da je v Sloveniji najmanj 25.000 oseb, ki svoje sile ne morejo produktivno uporabiti, verjetna. Statistika nam kaže, da število pridobitno zaposlenih v poljedelski stroki ni imelo tendence se večati, in da je ostal tudi med letom 1910 do 1920 dotok v mesta nezmanjšan. Poljedelska stroka pa je razven obrti in industrije edina, ki bi mogla nuditi temu številu delovnih rok vsaj kolikor toliko dela in zasluzka.

Preobilica delovnih moči sili v razne obrtne poklice. Zlasti narašča število vajencev, kar je posebno opasno v onih obrtnih strokah, ki jih napravljata tovarniška tehnika manj rentabilne, ki torej ne morejo računati na eksportna dela. Taki pomočniki bodo iskali kot kvalificirani delavci zaman primer-

nega poklica, a bodo ravno radi učnega spričevala težje menjali poklic in večali armado brezposelnih.

Kaj je storiti za omiljenje brezposelnosti?

Samo dva učinkovita protiukrepa sta, ki bi segla zlu do korenin. Eden je v industrializaciji Slovenije, ki bi mogla imeti, kakor izgleda, lepe razvojne možnosti, predvsem v tekstilni stroki. Drugi je v smotrenem odvajanju prirastka v kraje, ki morejo nuditi bodisi v agrikulturi, bodisi v industriji delo in zaslužek.

Ne v enem, ne v drugem oziru pa ni mogoče misliti na izhod iz krize, ako ne obrnemo pogleda preko mej Slovenije in tudi preko mej države. S tem je treba pri vseh akcijah računati in usmerjati temu primerno svoje korake.

Sekundarna sredstva so: Kontrola vajeniškega naraščaja. V obrtnih strokah, ki ne morejo konkurirati s tovarniškim delom, se mora določiti vajeniška kvota, kakor odgovarja predvidenemu številu mest, ki se izpraznjujejo. V drugih obrtnih in industrijskih panogah je treba imeti pri določitvi kvote v vidu razširitvene možnosti oddajnega trga.

Za olajšanje dejanske brezposelnosti je treba urediti podporo brezposelnih.

Tozadevno se priključuje podpisana zbornica v polnem obsegu izvajanjem Delavske zbornice v Zagrebu.

Posebno mora dati izraza ogorčenju delavstva na tem, da se ne dajejo na razpolago za določen namen niti delavstvu odtrgani prispevki, ki gredo v milijone. Skrajni čas je, da se tozadevni pravilniki izdajo, ker bo drugače težko dokazovati, da more imeti tako zavlačevanje kak drug namen, kakor obdavčevati delavstvo še na nezakonit način in koncentrirati kapitale pod vidom socialne politike. Tak pravilnik ni potreben samo iz ozirov na akutno krizo na delovnem trgu, temveč tudi za to, ker kažejo predvojnje statistike, da se mora računati, da dosega tudi v normalnih časih število brezposelnih do 5 odstotkov števila v industriji in obrti zaposlenih.

Ljubljana, dne 26. maja 1925.

OBSEG IN VZROKI BREZPOSELNOSTI V ŠTE-VILKAH.

I. Število delojemalcev, zaposlenih leta 1910 v obrti, industriji in trgovini.

	Kranjska (brez postojnskega okraja in Idrije)	Slovenska Štajerska (brez cmureškega okraja)	Skupaj
1. Obrt in industrija: nastavljenecv delavcev	697	524	17.866
učencev	24.562	6.766	
dninarjev	3.940	1.303	
Skupaj	30.126	26.459	56.579
2. Služkinj in slug			5.741
3. Gostilne in kavarne	1.776	1.563	3.339
4. Pošta	933	1.070	1.903
5. Železnica	3.440	3.763	7.203
6. Blagovna trgovina	3.209	3.213	6.753

II. Stanje zavarovancev pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani in pri društvu »Merkur« v Ljubljani.

Mesec	1922	1924	1925	Opomba
Januar	67.164	71.713	70.686	
Februar	67.387	71.755	69.777	
Marc	67.778	70.725	69.643	
April	73.145	72.142	70.922	
Maj	73.313	75.649	74.457	20. maja
Junij	77.856	77.255		
Julij	78.072	76.152		
Av gust	78.650	77.163		
September	78.458	76.825		
Oktober	77.867	75.438		
November	77.152	74.376		
December	67.561	73.657	70.639	
		72.808		

b) Pri Trgovskem in bolniškem društvu »Merkur«.

	leta 1924
Oktober	3.946
November	4.020
December	4.058
Maj 1925	

III. Predvojno in sedanje stanje zaposlitve.

a) Industrija, obrt in trgovina.

Pri OUZD in Trgovskem in bolniškem podpornem društvu:

	bi imelo biti zavarovanih l. 1910	je bilo zavarovanih maja 1925
Industrija in obrt (brez bratovsk. sklad.)	56.579	pri OUZD 74.457
sluge, služkinje	5.741	pri Merkurju 4.058
gostilne	3.339	
trgovsko osebje	6.753	
Odsteti: rudarje	72.412	78.515
	6.697	65.382
topilničarje	2.124	Prirastek: 13.133
ostane	63.691	od l. 1910 do 1925
Prišteti Prekmurje	1.691	
ostane	65.382	

Opomba: Idrijski in prevajški okraj sta enako velika; njih izguba in prirastek se kompenzirata. Rudarstvo in industrija v obeh krajih spadata pod bratovske skladnice.

Bratovske skladnice.

	L. 1910	L. 1925 januarja
Odsteti Idrijo	8.821	16.721
	1.076	9.395
Ostane	7.745	6.326
Prišteti Mežiško dolino	1.650	prirastek pod a) 13.133
	9.395	prirastek pod b) 6.326
Skupen prirastek		19.459

IV. Število pridobitno zaposlenih na Kranjskem.

Pridobitna panoga:	l. 1890	l. 1900	l. 1910
poljedelstvo	229.214	227.332	200.513
industrija in obrt	35.664	37.551	46.146
blagovna trgovina	4.215	4.710	6.695
železnica in pošta	2.202	3.460	4.013

Ostalo: uradniki, vojak, dijaki, vpokojenci, prevžitarji, rentniki.

Vseh pridobitno zaposlenih 308.137 314.251 314.093

O p o m b a : Na dekada se je izselilo iz ozemlja pred vojno okrog 34.000 oseb.

V industriji na Kranjskem (brez rudnikov in plavžarske industrije) je bilo zaposlenih:

L. 1900 — 13.356 delavcev
L. 1925 — 14.820 delavcev.

Draginjska tabela.

Petčlanska rodbina porabi na mesec:

Živilo	Množina	Cena za enoto		Skupen iznos	
		l. 1913	Julija 1925	l. 1913	Julija 1925
		K	Din	K	Din
Moka za pecivo	8	0:36	7:75	2:88	62:—
Moka za kuho	6	0:34	6:75	2:04	40:50
Krušna moka	35	0:33	5:50	11:55	192:50
Koruzna moka	6	0:25	4:—	1:50	24:—
Krompir	51	0:06	3:—	3:06	153:—
Fizol	6:3	0:36	4:25	2:27	26:77
Kaša	1:2	0:32	6:—	0:38	7:20
Riž	2:1	0:44	11:50	0:92	24:15
Olje	1	1:50	23:—	1:50	23:—
Mast	3:9	2:—	32:—	9:80	124:80
Mleko	45 l	0:20	3:—	9:—	135:—
Meso	6:1	1:80	18:—	10:98	109:80
Sladkor	5:8	0:88	16:50	5:—	95:70
Kis	2:5 l	0:24	2:50	0:60	6:25
Sol	2	0:24	4:—	0:48	8:—
Kava	0:4	2:72	64:—	1:09	25:60
Kavina primes	2	0:96	24:—	1:92	48:—
Skupaj				65:07	1.106:17

Draginja. Ena predvojna krona je sedanjih 17 Din. Za sam krompir (novi) ena predvojna krona je sedanjih 50 Din. Za sam krompir (stari) ena predvojna krona je sedanjih 25 D.

Josip Kramar, livar:

Kovinarjem Strojnih tovarn v Ljubljani.

Neka sila — malodušje se ji pravi — je legla na kovinarje Ljubljane. Tako malodušni, tako malo zavednosti, tako malo zaupljivi sami v sebe, skoro še niso bili nikoli, kar je končala svetovna vojna. Malobrižni in nesvesti si svoje moči so začeli nalaksati in ne vedo ne kako in ne kam.

Sodrug! Zbudite se in vrzite moro iz svojih prs ter začnite zopet delati, da ne boste v brezdelju izgubili to, kar ste si po tolikem trudu pridobili. Delavstvo celega sveta se je borilo mnogo let, da je doseglo 8-urni delovni dan, a vi ga sami zopet odpravljate. Ne mislite, da vas vaši delodajalci ne vidijo, da vi na skrivaj delate preko osem ur dnevno. Njim je to prav in lepega dne bodo zahtevali 9-urnik. Dokaze bodo imeli v rokah, ker ste sami od sebe delali več, kakor je predpisano.

Ne bodite torej grobokopi naši največji pridobitvi. To bo naša največja sramota. Mislite na to, da pride za nami naš naraščaj, ki se bo moral zopet boriti za to, kar smo jim mi po svoji nezavednosti zapravili.

Ne mislite, da si s tem kaj več pridobite za svoje življenske potrebe, če kršite 8-urni delovni čas. Gospodar vas pozna, in on je dovolj pameten, da vam odtegne od plače to, kar ste vi več zaslužili s tem, da ste delali preko 8 ur. Še imate čas, da se sporazumete o tem najvažnejšem vprašanju. Vrzite od sebe vse tiste, kateri vam govore: saj vidimo, da ni vse skupaj nič; če ne bom delal, bom pa od lakote poginil. — Kdor tako govori, ta ni vaš, ampak je gospodarjev priganjač, vedoma ali pa nevedoma.

Te naj se podučijo; sodrug, ne boj se, če te gospodar rabi, dal ti bo tudi v osmih urah toliko zaslužka, da se preživiš. Če te pa ne bo rabil, mu lahko delaš 16 ur in vseeno ne boš mogel živeti. Delodajalec ima svoje interese na delu, ravno tako jih mora imeti tudi delojemalec in tisti, ki je bolj pameten; ta vleče večji dobiček iz dela. In ker si po navadi delavec ni dovolj svest svoje moči, priganja se sam in s tem množi dobiček gospodarju, a sebi škoduje.

Imejte torej več smisla za človeku dostojno življenje. Malodušje proč iz svojih src. Mislite si, da ste ravno tako člani človeške družbe, kakor vaši gospodarji, kateri so vas z raznimi obljubami znali uspavati in sedaj v tej brezbriznosti pričakujete od nekje, da se vam in vašim zboljša to nezno stanje. Ali sodrug, časi čudežev so za nami; teh ne bo več! Čudeže vi lahko delate in tudi delajte jih, če hočete, da vas ne bodo zanamci kleli. Preštejte in pregledajte svojo moč, združite jih zopet, kakor so bile združene nekdanj in zopet se bo čudež zgodil, da se vam bodo vaše razmere zboljšale, ne da bi bilo treba delati na skrivnem preko delovnega časa. Ste li pozabili, kako je bilo, ko smo morali delati po 12 ur dnevno?! Ali ste kaj več imeli? Mislim, da mi vsi starejši sodrug pritrjujejo, da ne. Iz tega logično sledi, da smo sedaj napredovali; pojdemo torej naprej in ne nazaj!

Sodrug, kje je vaša strokovna organizacija? Vi spite in organizacija z vami. Vi ste organizacija. Videl sem v neki tvornici, kako je prišlo po 20—30

novih delavcev na posel. A žalibog, niti eden ni bil organiziran. Zaupnik, namesto da bi šel okrog novicev in jih povprašal po organizaciji, se niti zmedil ni za to, misleč si, jaz že imam. To je žalostno, ali njemu odpustljivo. Videč, da nima zaslobe, je postal malodušen tudi on, in tako propada naša organizacija, mesto da bi bila kašipot vsem drugim organizacijam.

Sodrug, zbudite se, drugače bo prepozno. Tišči nas, grabi nas za prsa, a vendar se ne moremo zbuditi. Kaj je vendar to? Tlačni nas malodušnost, naša nezavednost, naša nesvest v moč naše organizacije. Pustite vse osebne stvari ob strani, združite se zopet in zbudili se boste. Res bodo vaše oči še nekaj časa motne, ali sčasoma boste spregledali, kdo vas je uspaval in zakaj vas je uspaval. To se je zgodilo še povsod, kjer je nastopil nov in mlad gospodar. Tak gospodar je naš mladi jugoslovanski kapitalizem. On je življenja željen, ni še nasičen, ker je še mlad, ali to nam ne bodi vzrok, da mi spimo in kakor mrtvi stroji delamo samo za njega. Tudi on nam je dolžan, da nam da življenje in obstoj. Ali sam od sebe ne bo dal nič, ali pa samo toliko, kolikor je neobhodno potrebno za življenje. Pa kakor vidim, tudi tega nam ne da. Zakaj ne? Zato, ker vidi, da lahko s posameznikom dela kar hoče. On ve, da nismo močni, da nismo organizirani. On se boji le močnejšega in le to nam da, kar izsilimo. Zato je naša rešitev le v organizaciji. Strokovna organizacija: Savez Metalnih Radnika Jugoslavije!

Sklicujte sestanke kovinarjev iz strojnih tovarn in videli boste, koliko jih bo prišlo. Če jih pa povabite od moža do moža in da se jim pove, zakaj gre, dobili boste vse. Mislim, da ne najdete razen par posameznikov v celih tovarnah moža, kateri se ne bi dal dobiti za organizacijo, samo treba mu je dobro razložiti, kaj je to organizacija in zakaj da mu je potrebna organizacija.

Nezadovoljstvo delavstva Strojnih tovarn je veliko — in kaj ne bo! Ljudje zaslužijo po 700, 800, 900 in 1000 K na teden. Vidim strugarje, ključavnice, čarje, livarje in tudi prvovrstne delavce z zaslužkom po 1000, 1100, 1400 K tedenske plače. Kdor se hvali, da zasluži več, ta samemu sebi laže. Mogoče, da zasluži akordni delavec katerikrat več, ali to samo enkrat. Ko dobi dotično delo drugič v roko, je že tako reducirano, da tega ne more več zaslužiti. Seveda so si delavci sami krivi, kakor sem že preje omenil, ker delajo skrivoma preko 8 ur. Posebno v livarni ne poznajo več nobene ure. Reda ni nobene. Ljudje se pred pečjo tepo za železo in čudim se, da se ni že prigrudila kaka večja nesreča. In preje ne bo reda, dokler se ne bo zgodilo kaj takega.

Sodrug! Zavedajte se reka: Kolikor moči — toliko pravice! Zato vsi v organizacijo in če bo ta močna, bomo imeli več pravic in boljše delovne pogoje!

Borba pekovskih pomočnikov in reakcionarni pek. mojstri.

Če se v zgodovini delavskega gibanja zasleduje, v kakih razmerah je katera stroka svojo produkcijo izvajala pred desetletji, ne najdemo v nobeni stroki tako slabih razmer, kakor v pekovski stroki. Vsemu svetu je znano, da se je pred vojno v pretežni večini v vseh državah delalo po noči, brez omejenega delovnega časa, 18 in celo 20 ur dnevno in mnogokrat brez vsakega odmora v nehigijeničnih luknjah, ki so bile v pretežni večini vsemu drugemu podobne kakor pa pekarni, kjer se vsakdanji kruh za človeštvo proizvaja. In če si še danes dalje dol na jug pogledamo, najdemo v splošnem preostanke še ne popolnoma pokopanih razmer na severu. Kako težko je bilo priti iz teh strašnih razmer v pekovski stroki, v kateri so bili pomočniki popolni sužnji svojega gospodarja, ki je imel proste roke, da jih je mogel na vse načine izkoriščati. To delavstvo ni imelo vsled nočnega dela in dolgega delovnega časa priložnosti dobiti stikov z drugim delavstvom, ki je bilo že na potu do večje kulture, zato je imelo tudi svoje naziranje o tem prizadevanju.

Ali vkljub vsem težkočam so se vzdramili pekovski pomočniki, se začeli združevati ter so pričeli ostro borbo proti svojim izkoriščevalcem, pekovskim mojstrom. Najprej za skrajšanje delovnega časa in za odpravo hrane in stanovanja pri mojstrih. Oboje je bilo do skrajnosti mizerno. Kar se tiče stanovanja, so morali pomočniki spat tistih par ur, ki so jim ostale na razpolago, po dva skupaj v postelji, ena postavljena nad drugo, v nesnažnih in zdravju škodljivih prostorih. Mnogokrat so pomočniki tudi morali spat naravnost v pekarni na prašnih in umazanih vrečah, katere so si razgrnili po tleh ali na deske.

Ker so pek. pomočniki morali garati celo leto brez vsakega nedeljskega počitka, se je pričela borba za 36 urni nadomestni nedeljski počitni dan v tednu, kateri je bil tudi v starem avstrijskem parlamentu leta 1896 zakonito priznan. Ali pekovski mojstri se niso mnogo brigali za ta zakon, ker jih tudi oblasti niso nikoli mnogo nadlegovale s kaznjivo zaradi prestopka tega zakona.

Še le, ko so si pomočniki postavili močno strokovno organizacijo, je podlegla reakcionarna konzervativnost pekovskih mojstrov, ter so pri skupnem sklepanju delovnih in mezdnih pogodb, ne oziraje se več na zakon, morali priznati pekovskim pomočnikom njihove pravice. Glavni boj pekovskih

pomočnikov pa je bil: odprava nočnega dela. Desetletja se že borijo oni proti kulturni sramoti — nočnemu delu in že v bivšem avstrijskem parlamentu so bili predloženi osnutki za specialni zakon o zaščiti pekovskih pomočnikov (Bäckerschutzgesetz), katerega pa so reakcionarci v starem parlamentu razumeli zavleči.

Povojna revolucionarna doba je tudi v pekovski stroki prinesla preokret, da se je v vseh modernih kulturnih državah zakonito odpravilo nočno delo.

Kljub vsem zakonitim prepovedim se vodijo še hudi boji, ker kakor je zgoraj navedeno, so pekovski mojstri v vseh državah reakcionarni konzervativci, in le močne strokovne organizacije zavednih pekovskih pomočnikov so prisilile mojstre, da vpoštevajo socialne pridobitve pomočnikov. V Jugoslaviji, kjer se merodajne oblasti sploh malo zanimajo za socialne odnose delavstva, postajajo pekovski mojstri predrzni in začenjajo spet sanjari o starih reakcionarnih, konzervativnih časih, s katerimi napovedujejo pomočnikom borbo.

Na primer v Mariboru vodijo pekovski pomočniki ostro borbo za odpravo nočnega dela in vzdržanje popolnega nedeljskega počitka. Posebno, kar se tiče nedeljskega počitka je pretežna večina mojstrov na strani pomočnikov. Le nekoliko reakcionarnih prenapetnežev — mojstrov je, ki delajo samo z vajenci in hočejo s svojo umazano konkurenco prisiliti tudi druge mojstre k nedeljskemu delu. Veliko burnih debat se je že med njimi razvilo v zadevi nedeljskega počitka, ali bile so brezplodne, ter je prišlo do sklepa, da se ima 17. maja t. l. vršiti enketa mojstrov v Celju, na kateri se hočejo regulirati plače pomočnikov, ter skleniti, da se vpelje nedeljsko delo. Odškodovati se hoče zato pomočnike, da se bode istim, kateri so zaposleni, dovolil dopust.

Iz navedenih razlogov pozivljamo vse pomočnike, naj strnejo svoje vrste v strokovni organizaciji.

Reakcija dviga predrzno glavo ter vas hoče oropati še teh majhnih socialnih pridobitev, za katere smo se borili že desetletja. Plače hočejo reducirati; kaj se namerava? Druzega nič, kakor že itak premajhne plače znižati ter pahiniti pomočnike v še slabše gospodarske razmere, kakor v njih že itak živijo. — Namesto nedeljskega počitka, hočejo ti reakcionarci nuditi nekakšen dopust. Pri tem obstoja nevarnost, da vržejo pomočnika, če je pri njih že pribl. eno leto zaposlen, mesto dopusta enostavno na cesto. Pomočniki, ki pa še niso eno leto zaposleni, pa sploh ne bi imeli pravice zahtevati, kake odškodnine za nedeljsko delo. Iz tega je razvidno, da se hoče pomočnike oropati vseh socialnih pravic. Pred vojno tudi ni bilo nedeljskega počitka, ali priborili so si pomočniki 36 urni tedenski nadomestni počitni dan (Sonntags-Ersatzruhetag) ali tega nočejo ti gospodje, ker se boje za dobičke. Oni hočejo zvaliti posledice konkurence na hrbet pomočnikov, katere hočejo popolnoma oropati njihovih težko priborjenih pravic.

Vzdramite se, pekovski pomočniki in pogledjte, kako lahko miselno se baranta z vašimi pravicami. Iz nočnega suženjstva, v katerega ste bili vpreženi deset in desetletja ste se potom vaših združenih moči in v težkih požrtvovalnih bojih rešili, in spet je reakcija na potu, da vam vse odvzame ter vas pahne v stari suženjski jarem. Zatorej vsi v organizacijo — v najostrejšo borbo za vaše pravice, katere ste dolžni braniti z vsemi razpoložljivimi sredstvi. To je boj za kulturo in boljšo bodočnost.

Višek nesramnosti!

V mlinski industriji zahtevajo 12-urni delovnik! Zagrebško glasilo gospodarskih krogov »Jugoslovanski Lloyd« piše pod naslovom: Socialna vprašanja:

Prizadevanja mlinske industrije za podaljšanje delovnega časa na 12 ur žal ni imelo uspeha, ker je ministristvo za socialno politiko to zahtevo zavrnilo in dosedaj ni bilo voljno iti na roke mlinski industriji. Zdi pa se, da bodo razmere v mlinski industriji same privedle do tega, da bo postalo ministristvo popustljivejše in da bo tej zahtevi ugodilo. V zadevi zavarovanja delavcev moramo pripomniti, da se je znižal prispevek od 1. januarja od 6 na 5 odstotkov od 100 procentov nevarnosti, kar znači redukcijo bremen za 17 odstotkov. —

K temu nimamo ničesar pripomniti. Čitatelji si bodo pripombo sami napravili.

Naše organizacije.

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Vsem članom splošne delavske zveze Jugoslavije! Savezna uprava Općega Radniškega Saveza Jugoslavije v Zagrebu je med drugim sklenila na svoji seji 6. in 7. julija t. l., da se ukinejo počeni s 15. julijem 1925 za nedoločen čas bolniške podpore, do katerih so imeli doslej pravico člani ORSJ po saveznem pravilniku.

Sklep seje savezne uprave se glasi sledeče: »Osvoji se soglasno sklep, da se od 15. t. m. dalje ukine bolniška pomoč, katero dobivajo delavci pri okrožnih uradih za zavarovanje delavcev. Vse druge podpore ostanejo še nadalje v veljavi.«

Ta sklep je bil sprejet na podlagi saveznega pravilnika in sicer točke 2. § 19., ki se glasi: »V slučaju velike brezposelnosti ali kakega drugega razloga je savezna uprava pooblašena, da za ne-

določen čas prekine izplačevanje bolniške pomoči. To ukinitve je dolžna savezna uprava pravočasno objaviti v »Radničkem glasniku« članom in navesti razloge ukinitve.

Ker brezposelnost še vedno narašča in je s tem v zvezi potreba večje pomoči brezposelnim članom ORSJ, je bil sprejet ta odlok, da se s tem more izpolniti veliko nalogo pri odpomoči brezposelnim delavcem. Pomoč v slučaju bolezni ukinja se za dobo trajanja pomoči, katero bolni delavci prejemajo od delavskega zavarovanja, kar pomenja, da bodo oni člani, ki bodo bolniško podporo pri okrožnih uradih izžrpali, od tedaj prejeli podporo Saveza, ako bo bolezen trajala dalje.

To važno sporočilo naj vzamejo vsi člani ORSJ, a prav posebno funkcijonariji podružnic na znanje in v ravnanje. Savezna uprava ORSJ Zagreb.

Medvode. V nedeljo, dne 12. t. m. smo imeli članski sestanek naše organizacije. Članski sestanek je lepo uspel. Na sestanek je prišel s. Uratnik iz Ljubljane, ki nam je dal nekatera zaželjena pojasnila. Med drugim nam je razložil, kakšen delovni načrt si je Delavska zbornica napravila. Da pa tega načrta do sedaj ni bilo mogoče v polni meri izvesti, kakor tudi ni bilo mogoče izvesti volitev, ker se do zadnjega časa ni posrečilo doseči potrditve proračuna (sedaj je proračun potrjen, a v zmanjšanem obsegu, to je samo do vsote 1,128,000 Din), zlasti pa ne radi tega, ker se vključ v neprestanim urgenca ni posrečilo doseči potrdila statuta in volilnega reda. Nemogoče je tudi iti v volitve, ne da bi se priznala volilna pravica tudi članom Bratovskih skladnic in železničarjem. Končno smo dobili pojasnila o izgledih naše protestne akcije proti davku na telesne delavce.

Rudarji.

Vodstvo »Zveze rudarjev Jugoslavije« v Zagorju ob Savi sporoča vsem rudarjem Trboveljske premogokopne družbe sledeče: Kakor bo znano vsem rudarjem Trbov. prem. družbe, name-rava družba uvesti 15-dnevno izplačilo svojega delavstva; kakšne posledice bi imelo to za delavstvo, smo razmotrivali že itak na tozadevnih protestnih shodih. Sprejete so bile tudi tozadevne »Resolucije«, katere so bile poslano na rudarsko glavarstvo v Ljubljani. Ker pa je družba kljub našim protestom in ker je s tem tudi kršen zakon o 14-dnevnem izplačilu, vztrajala na svojem prvotnem stališču, so šle razne deputacije iz revirjev, tako II. rud. skupina, kakor vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije k rudarskemu glavarju v Ljubljano v svrhu posredovanja v tej zadevi. Rudarski glavar g. Stergar je pri tej priliki izjavil, da je izdal nalog Trboveljski družbi, da ima upoštevati zakon o 14-dnevnem izplačilu. Rekel pa je pri tem, da bo družba najbrže napravila priziv na ministristvo za rude in šume v Beogradu; kako bo ministristvo to zadevo rešilo, je vprašanje, kajti to ministristvo je v vseh državnih rudarskih podjetjih že lansko leto protizakonito uvedlo mesečno izplačilo za svoje delavstvo. — Tako rudarji! Sedaj vemo, kdo bo odločal v Beogradu, kedaj imamo pravico dobiti naše težko prislužene pare. Naj se odloči v Beogradu tako ali tako, naše zahteve morajo iti za tem, da se uvede tudi za nas rudarje tedenski plač, ne pa mesečni plač. Rudarje državnih rudnikov pozivljamo, da gredo z nami solidarno v zahtevi za izvedbo skrajšanega plačilnega roka. Zakaj, sramotno za nas vse bi bilo, če bi rudarji sami pustili, da bi z našimi zaslužki ti dobičkarji nikdar sili rudarski podjetniki kovali še obsteti. — Vodstvo.

Oblačilna stroka.

Maribor. (Razmere v krojaški obrti.) V 10. številki »Delavca« je izšla notica, ki se peča z razmerami v krojaški obrti in o borbi krojaških pomočnikov za zboljšanje delovnih razmer. Res je, da teh razmer niso krivi samo mojstri, ampak tudi pomočniki. Imamo v Mariboru tudi delavnico, kjer se je pomočnike reduciralo, ostali pa že tri leta delajo čezure, mesto osem celo deset in dvanajst ur. Poznamo pa delavnico, ki ima tudi malo prostora, pa pustí, da delajo pomočniki za njo vsak na svojem domu in ne uvaja čezurnega dela, marveč zmanjšuje brezposelnost. Toliko moramo še dodati k zgoraj omenjeni beležki. O tem pa naj razmišljajo prizadeti in naj obenem vedo, da so krojaški pomočniki, ki delajo doma, tudi podvrženi zavarovanju.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Slučaji nesreč delavstva pri Trboveljski premogokopni družbi se vedno bolj množe in je očitno, da se rudarska oblastva sama dovolj ne zavzamejo za izvedbo varnostnih naprav in predpisov. Družba sama po svojih priganjajih vedno bolj priganja delavstvo k večji produkciji. Zato smo primorani, da v svrhu samozaščite opozorimo javno rudarsko oblast in obratno vodstvo rudnika v Kotredežu, da blagovoli naslednje upoštevati in ukrenti, ako noče, da se podobni slučaj, kakor je bil na izpravljajšiču, ko so se 4 ženske (od teh dve smrtno) ponesrečile, ponovi. V jašku (Schacht), kjer pasira dnevno 600 ljudi in ima globočino 60 m, so vsi držaji in lestve popolnoma trhle. V jašku b je obočno zidovje vsled pritiska zemeljske plasti popolnoma razpokano. Držaji in lestve so popolnoma trhle. Zgodil se je pred kratkim slučaj, da je šlo 16 rudarjev z orodjem po lestvi na delo; v tem trenut-

ku se je lestva prelomila z moštvo vred, in da se ni k sreči zlomljena lestva uprla na nasprotni srednji oporni les, bi bilo vseh 16 rudarjev padlo 16 m v globočino. Eden omenjenih rudarjev se je pri tem tako pretresel, da je več dni bolehal. Jašek d se nahaja v istem stanju. V skrajno nevarnem slučaju imajo pazniki samo nalogo, da s kredo napišejo na dotično mesto »Pozor«. S tem se hoče menda družba opravičiti za slučaj nesreče! Zunaj na izpiralnici premoča je isto; tam se prazne vozčke, ki pridejo iz pralnice pod pralnico za naložitev čistega premoča, enostavno pusti teči z največjo brzino navzdol. Ljudje pa so naokrog zaposleni. Zgodil se je slučaj, da je zlomilo neki ženki roko, pa ta nesreča gospodov nič ne zgane. Gospod ravnatelj Loskot uvaja sistem, da mora napraviti sedaj dvoje rok isto delo, ki ga je napravilo popreje šestero rok. Kaj zato, če si pri tem ta ali oni polomi kosti. Glavno je, da se delničarjem Trboveljske družbe dividende njihovih delnic dvigajo. Taka je danes zaščita delavstva pri nas! **Rudarska oblast zgani se!**

Kranj. V nedeljo, dne 21. junija se je vršil v gostilni »Engelman« javni shod naše podružnice Splošne Delavske Zveze Jugoslavije s sledečim dnevnim redom: 1. Položaj delavstva in organizacija; 2. Razno. — S. Golmajer iz Ljubljane je v svojem eno in pol urnem govoru obrazložil položaj delavstva in povdarjal potrebo organizacije. Za njim je govoril še s. Leskošek iz Celja o socialni zakonodaji v naši državi. Shoda so se udeležili ne samo delavci tkalnice, temveč delavci iz vseh tovarnih obratov v Kranju in je bil nad vse dobro obiskan. Na shod je prišel tudi sam g. župan Pirc s svojo gardo in precejšnje število Orjunašev. Ko je s. Golmajer govoril o položaju delavstva v Kranju, specijelno o položaju delavstva tovarne Jugoslovske tvornice tkanin, kjer dela delavstvo pod najslabšimi delovnimi pogoji izmed drugih obratov v Kranju in pri tem povdarjal, da se prakticira s strani g. župana in nekega gostilničarja Faktorja to, da sme tvornica sprejemati v delo samo one, katere priporoča g. župan in da g. gostilničar Faktor žuga delavcem, ki stopijo v našo organizacijo, s tem, da ako takoj ne izstopijo iz naše organizacije, da bodo odpuščeni, se je g. župan oglasil, da o tem ne sme govoriti, da je to politika. S. Golmajer ga je pa zavrnil, da je vseeno, ali naj bo to politika ali ne, ampak g. župan ne sme misliti, da ima samo on patent na politiko v Kranju in da si naj zapomni, da ako bo on inozemskim kapitalistom pomagal, da bodo tretirali domače delavce, da bodo delavci v Kranju kmalu uvideli in bodo začeli delati svojo politiko, ki pa ne bo kapitalistično-demokratska, temveč proletarska politika. Ko je s. Golmajer to izjavil, se je oglasil neki Orjunaš, da ako bo tako naprej govoril, da ga bo »za gobec usekal«. Navzoči so to orjunaško surovost ostro zavrnil, istotako govornik, ki je povdarjal, da se takih groženj zapeljanih in kratkovidnih elementov ne boji, ker se zaveda, da s tako metodo borbe ne bodo uspeli, temveč, da se naj oglasi k besedi in pove, kaj mu ni prav. — G. župan je nato hotel pred lokalom govoriti, a so mu to delavci preprečili, nakar jo je odkuril. Orjunaši so vstali in ostali del izvajaj naših referentov mirno poslušali, nakar je dobil besedo še neki Orjunaš, ki je v mirnem in dostojnem tonu obrazložil njihovo gledanje na stvar ter povdarjal, da obsoja surovi medklic in izjavil, da se Orjuna od kapitalistov ne bo več pustila zapeljati. — Delavstvo se zaveda, da med delom in kapitalom ni kompromisa in da je trditev g. župana, da morajo biti delavci veseli, da se je upostavila ta tvornica, da imajo vsaj kje delati, netočna, ker delavec in delavka, ki delata — in to težko delata — imata pravico zahtevati za svoje pošteno in težko delo tudi pošteno plačo in da se imata pravico boriti za svojo socialno zakonodajo. Samoobsebi umevno tudi takrat, če delata v Jugo-češki tvornici tkanin, kjer je demokratični župan mesta Kranj, g. Pirc, delničar. — G. Pirc, pokažite Vaš nacionalizem s tem, da bodo delavci Jugo-češke tvornice delali 8 ur, kakor to zakon predvideva in da se domače delavce v tvornici ne bo od inozemskih delovodij in mojstrov obkladalo z »windischer Trottel« in »windische Hunde« in da ne dajete potuhe onim, ki so nas prišli izžemat. Tega seveda ne boste storili, ker bi to čutili na mošnjčiču in kadar se Vas pa za njega prime — je konec Vašega nacionalizma. Ker vemo, da tega ne boste storili, se mi delavci zavedamo, da je naše mesto v razrednih strokovnih organizacijah in le potom njih si bomo zboljšali svoj položaj. — Vsemu delavstvu v Kranju pa kličemo: Dogradite svoje borbene organizacije in se zavedajte gesla: Kolikor moči, toliko pravic! Če boste imeli moč, boste imeli tudi pravice; če pa tega ne bo, boste pa vedno tepeni od domačih in tujih kapitalistov!

Okrožni delavski zlet v Mariboru

delavskih pevskih društev, delavskih telovadnih enot »Svobode«, Udrženja delavskih rediteljev, vseh političnih in strokovnih organizacij.

Petek, dne 14. avgusta:

1. Ob 8. uri zvečer slavnostna akademija v Götzovi dvorani. Sodelujejo vsa mariborska in druga delavska pevstva. Telovadci. Alegorija.

Sobota, dne 15. avgusta:

2. Od 8.—9. ure zbiranje organizacij pred »Ljudskim domom«.

3. Ob 9. uri sprevid od »Ljudskega doma« na glavni kolodvor po došle goste.

4. Ob tričetrt na 10. uro sprevid izpred glav. kolodvora na Glavni trg. Pevska društva pojejo. Nagovor. Sprevid do »Ljudskega doma«. Razhod.

5. Od 14. do pol 15. ure zbirališče pred »Ljudskim domom«.

6. Ob pol 3. uri sprevid v »Križev dvor«.

7. Ob 3. uri telovadni nastop Delavskih telovadnih enot »Svoboda«.

8. Veselica.

Nedelja, dne 16. avgusta:

9. Ob 8. uri zborovanje delavskih pevskih društev za ustanovitev »Zveze delavskih pevskih društev«.

Vstopnina. K akademiji 10, 8, 5 in 3 Din, k telovadnemu nastopu in veselici 5 Din. Zunanji gostje dobe doposlano izkaznice za polovično vožnjo a 10 Din in so s to izkaznico prosti vsake druge vstopnine. (Izkaznice se naroče: Maribor, poštni predal 22.)

Zastave in napisne table z označbo organizacije, kraja itd. naj vsaka organizacija prinese s seboj.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

Dvojnoslada
ržena-ŽIKA-ječmenova
je najboljša in
zato najcenejša.

Štampilje

Iz kavčuka in kovine, etikete, vsakovrstne graverske izdelke priporoča industrijskim podjetnikom in obrtnikom.

Anton Černe Ljubljana

K = olinska
I = ikorija
C je res
I jato dobra!

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska c. 2.

Najboljši šivalni in pletilni stroji

iz tovarne v Lincu. - Ustanovljena leta 1867.
Vezenje poučuje brezplačno!

Konstrukcija izborna!

Izvršitev elegantna!

Pisalne stroje »Adler« in »Uranla«.

Kolesa iz pivih tovarn »Dürkopp«, »Styria«, »Waffenrad« in »Steyer«. Posamezni deli koles in šivalnih strojev. 10 letna garancija.

Daje kolesa in stroje tudi na obroke!

Sodrug!

Zahtevajte po vseh brivnicah, kavarnah, gostilnah »Delavca«!
»Delavec« naj ne manjka v nobenem javnem lokalni! .....

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R.Z.Z.O.Z.

Ustan. 1898 MARIBOR, TRŽAŠKA C. 36—38 Telefon 324

MODERNO IN HIGIENSKO UREJENA PEKARNA

Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarni pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.